

Jaarverslag Stichting Meldpunt Misbruik in kerkelijke relaties

2016



INHOUD

PAGINA

1. Van het bestuur	2
2. Het vergt moed	3
3. Wat heeft het Meldpunt bereikt?	4
4. Het Meldpunt en de media	5
5. De cijfers spreken	6
6. Toekomstplannen	7
7. Financieel overzicht	7

Stichting Meldpunt Misbruik in Kerkelijke Relaties is een initiatief van de Christelijke Gereformeerde Kerken, de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt, de Nederlands Gereformeerde Kerken, de Hersteld Hervormde Kerk en de voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland.

Contactgegevens:

I: www.meldpuntmisbruik.nl

E: info@meldpuntmisbruik.nl

M: Vertrouwenspersoon: 06 81 08 01 17

Communicatie & preventie: 06 20 05 44 52

1. Van het bestuur

Hierbij ontvangt u het verslag van de Stichting Meldpunt Misbruik in Kerkelijke Relaties over het jaar 2016.

Het Meldpunt Misbruik krijgt steeds grotere bekendheid in kerkelijke kringen. We zien een toename van het aantal interne vertrouwenspersonen (IVP-ers), van het aantal mensen dat de cursus voor IVP-ers volgt, ook vanuit andere dan bij het Meldpunt aangesloten kerken. En het aantal kerken dat bezig is met het invoeren van het Stappenplan Veilig Jeugdwerk wordt steeds groter. Dat stemt ons tot dankbaarheid.

Het jaar 2016 kenmerkte zich door groei op diverse gebieden, maar vooral ook door flinke toename van adviesvragen. Daarbij werd het Meldpunt in het laatste kwartaal veelvuldig geraadpleegd nadat een aantal situaties van seksueel misbruik binnen de kerken bekend werd. De medewerkers hebben hier (terecht) een groot aantal uren aan besteed. De consequentie is dat de begroting voor het jaar 2016 fors is overschreden. Uiteraard zal het bestuur deze ontwikkelingen nauwlettend volgen en blijven investeren in capaciteit en professionaliteit.

Het bestuur constateert tevens dat de toename van werkzaamheden voor een deel zijn toe te schrijven aan hulpvragen die niet gerelateerd zijn aan de kernopdracht van het Meldpunt: hulp bieden aan slachtoffers van seksueel misbruik waarbij een kerkelijke functionaris betrokken is. U ziet dat terug in de cijfers. Ook deze ontwikkeling heeft de aandacht van het bestuur.

Onze visie en doelstelling

Ons beeld van de kerk is een plaats waar het goed leven en groeien is, een schuilplaats die veiligheid en liefde biedt aan alle mensen, jong en oud. In een veilige kerk is geen plaats voor seksueel misbruik. Wij voelen ons geroepen om ervoor te zorgen dat onze kerk een 'veilig huis' wordt, is en blijft.

Onze doelstelling is dat seksueel misbruik stopt en dat, als het toch gebeurt, bespreekbaar is en adequaat wordt aangepakt. Werken aan preventie is hierbij van cruciaal belang.

Medewerkers Meldpunt

Als bestuur hebben we grote waardering voor onze medewerkers, voor hun grote inzet, zorgvuldigheid, flexibiliteit en professionaliteit. De vertrouwenspersoon van het Meldpunt is mevrouw C. de Ruyter. Zij begeleidt slachtoffers en adviseert kerken en interne vertrouwenspersonen. Daarnaast verzorgt zij gastlessen bij verschillende opleidingen. Mevrouw I. van Dongen is coördinator en communicatieadviseur. Op haar is vaak een beroep gedaan i.v.m. invoering Veilig Jeugdwerk en contacten met de media. Daarbij is zij ook in 2016 een zeer kundige gesprekspartner in contacten met andere kerken gebleken. Beide medewerkers geven een aantal maal per jaar een cursus aan IVP-ers. Mevrouw De Ruyter en mevrouw Van Dongen zijn op elkaar ingespeeld en vullen elkaar goed aan. Onze dank gaat uit naar mevrouw G. Kooij. Zij heeft op kundige wijze mevrouw de Ruijter vervangen tijdens haar zwangerschapsverlof. Daarnaast geeft ook zij regelmatig de cursus IVP. We hopen dat het Meldpunt nog lang van hun diensten gebruik zal kunnen en mogen maken en we bidden onze God of Hij medewerkers en bestuur kracht, zegen en gezondheid wil geven bij hun werk.

Bestuurssamenstelling

In het bestuur zijn de vijf kerken vertegenwoordigd. Ds. S.W. de Boer is voorzitter. Hij vertegenwoordigt de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt. De heer W. Vrijmoeth, penningmeester, vertegenwoordigt de Nederlands Gereformeerde Kerken. Mevrouw S. Rustenburg-van de Poppe is secretaris. Zij zit namens de Christelijke Gereformeerde Kerken in het bestuur. Vanuit de Hersteld

Hervormde Kerk is ds. R.W. Mulder toegetreden als bestuurslid en vanuit de voortgezette Gereformeerde Kerken ds. A. van Harten-Tip.

Bestuursvergaderingen

Het bestuur vergadert eenmaal per kwartaal. Tijdens de bestuursvergaderingen zijn ook beide medewerkers aanwezig. Zowel medewerkers als bestuursleden brengen agendapunten in. Daarnaast komen de bestuursleden eenmaal per twee jaar bij elkaar om het beleid te evalueren en zo nodig nieuw beleid te maken. Eenmaal per 1½ jaar wordt met de medewerkers een functioneringsgesprek gehouden. De financiële verantwoording van het jaar 2016 is opgenomen in hoofdstuk 7: Financieel overzicht.

Namens het bestuur,

S. Rustenburg-van de Poppe, secretaris

2. Het vergt moed...

De cijfers in dit jaarverslag laten een forse stijging zien. Het aantal contacten bij het Meldpunt is in vijf jaar tijd verdrievoudigd. We hebben ook in 2016 weer veel gesprekken gevoerd en adviezen gegeven. We hoorden verhalen van moedige mensen en van mensen die bemoediging nodig hadden.

Want het vergt moed... In de eerste plaats van het slachtoffer om met het verhaal naar buiten te komen. Het vergt moed om het verhaal aan te horen en onder ogen te zien dat het verhaal waar kan zijn. Het vergt moed om advies te vragen en daar consequenties aan te verbinden.

Onderzoek wijst uit dat misbruiksituaties veelal plaatsvinden in familieverband of binnen de sociale kring van het slachtoffer. De dader is dus meestal een bekende van het slachtoffer. Het komt dan ook regelmatig voor dat dader en slachtoffer lid zijn van dezelfde kerkelijke gemeente. Als seksueel misbruik plaatsvindt binnen de relaties van de kerk ontstaat een complexe situatie, ook als er geen kerkelijke functionaris bij betrokken is. Voor het slachtoffer is het uiterst pijnlijk om binnen de kerkelijke kring geconfronteerd te worden met de dader. We zien dan ook regelmatig dat het slachtoffer 'via de achterdeur' vertrekt. Dat is een verdrietige en ongewenste situatie. Het vraagt bijzonder leiderschap van de kerkenraad om hierin wijs op te treden. Het kan nodig zijn de dader te begeleiden bij een overstap naar een andere gemeente.

Bijzondere aandacht vragen ook die situaties van seksueel misbruik waarbij kinderen betrokken zijn. Als het misbruik plaatsvindt, is het kind vaak te jong om alles te overzien. Volwassenen treden dan, als het goed is, op en nemen maatregelen. Vaak jaren later, als slachtoffers beter begrijpen wat er met hen gebeurd is en de impact ervan ervaren, komen zij aan verwerking toe. Zij kunnen dan behoefte hebben de dader alsnog te confronteren met het gebeuren en alsnog aangifte doen. Ook de kerkelijke omgeving kan geconfronteerd worden met dit verleden en zich opnieuw moeten beraden over de te nemen stappen. Het vraagt moed en inkeer van een dader om de consequenties te dragen van zijn daden, zeker als hij jaren later hiermee alsnog geconfronteerd wordt.

In een interview in het Nederlands Dagblad van 8 oktober 2016 wijzen we op de impact van seksueel misbruik op kinderen: "De impact van seksueel misbruik kan voor kinderen echt verschrikkelijk zijn, het kan de rest van je leven bepalen. Met de juiste hulp kun je een eind herstellen, maar de gevolgen kunnen vergaand zijn. Bij misbruik door kerkelijke functionarissen, de dominee bijvoorbeeld, gebeurt er ook iets in de relatie met God. Er wordt heel veel afbreuk gedaan aan het vertrouwen. De kerk is geen veilige plek meer. Dat is niet goed te praten en daarom moeten we als kerken over de drempel heen. Kerken hebben complete gemeenteavonden over hoe ze met geld omgaan, daar maken we

afspraken over. Waarom is het dan zo ingewikkeld als het over seksualiteit en veiligheid gaat, om daar afspraken over te maken?”

Het belang van preventie

In het Nederlands Dagblad van 22 oktober 2016 schrijft Wim Houtman: “De kerk is nu eenmaal niet altijd de warme en gelovige gemeenschap die je zou willen. Dat idee kan juist een vijand van veiligheid en openheid zijn, want iets wat niet in dat plaatje past, geeft dan vooral ongemak. God is groot en wij deugen niet, dat kan het beste de houding van een gemeente zijn. Dan vermijd je de ‘dat-komt-bij-ons-niet-voor’-reflex en hoeven zaken niet angstvallig binnenskamers te blijven. Vertrouwenspersonen kunnen dan ook hun belangrijkste rol vervullen: preventie. Zorgen dat het onderwerp ‘misbruik’ bij kerkenraad en gemeente op het netvlies staat, zodat iedereen zich van haar en zijn grenzen en valkuilen bewust kan zijn.”

Veiligheid in de kerk is in eerste instantie de verantwoordelijkheid van de kerkenraad. Tegelijk is veiligheid de verantwoordelijkheid van iedereen. Er is een kant en klaar preventieplan beschikbaar, het Stappenplan Veilig Jeugdwerk. Kerken kunnen er zo mee aan de slag gaan. Een kwestie van aanpakken dus!

3. Wat heeft het Meldpunt bereikt?

We zijn blij en dankbaar dat in 2016:

- slachtoffers en / of hun omgeving het Meldpunt hebben ingeschakeld voor steun en advies;
- zes kerkenraden een beroep konden doen op gemeentebegeleiders;
- het aantal vertrouwenspersonen in de kerken is gegroeid van 322 naar 357;
- zes keer de cursus Interne VertrouwensPersoon is gegeven;
- de jaarlijkse toerustingsdag voor interne vertrouwenspersonen met een 7,9 is beoordeeld;
- contacten onderhouden zijn met de kerkelijke meldpunten van de Protestantse kerken in Nederland e.a., de SGL, voornamelijk van Evangelische Gemeenten, het Meldpunt van de Rooms Katholieke kerken en het Reformatorisch Meldpunt;
- gastles is gegeven aan de TU in Kampen;
- diverse voorlichtingsavonden zijn gegeven;
- aandacht in de media is geweest voor de ernstige gevolgen van misbruik.

Advies en ondersteuning slachtoffers

Het Meldpunt is in de eerste plaats voor slachtoffers van seksueel misbruik waarbij een kerkelijke functionaris betrokken is. In toenemende mate wordt het Meldpunt benaderd voor advies rondom situaties van seksueel misbruik in andere relaties. Vaak gaat het dan om situaties van incest of misbruik in kerkelijke kring. De impact van misbruik en de dynamiek die kan ontstaan in de gemeente als het misbruik bekend wordt, is vergelijkbaar met misbruik waarbij een kerkelijke functionaris is betrokken. Als het Meldpunt hierom gevraagd wordt, zal zij ook in dergelijke situaties advies en ondersteuning bieden. De klachtencommissie is echter uitsluitend ontvankelijk voor klachten over seksueel misbruik waarbij een kerkelijke functionaris is betrokken.

De toename van het aantal adviesvragen heeft de aandacht van het bestuur van het Meldpunt, zie ook hoofdstuk 1: Van het bestuur.

Advies en ondersteuning kerken

Als een situatie van misbruik bekend is geworden, adviseert en ondersteunt het Meldpunt kerken bij het volgen van het ‘Protocol voor gemeenten die geconfronteerd worden met seksueel misbruik in

pastorale en gezagsrelaties'. Ook geven we, indien nodig, advies op het gebied van communicatie met de kerkelijke gemeente en andere betrokkenen.

Ondersteuning gemeentebegeleider

Als seksueel misbruik door een kerkelijk functionaris bekend wordt, komt een gemeente meestal in een bijzonder complexe situatie terecht. Het Meldpunt adviseert vaak al bij een eerste contact met een kerkelijke gemeente om spoedig een gemeentebegeleider aan te trekken. Wanneer dat ook gebeurt dan is de gemeentebegeleider er snel bij om te helpen de zaken te ordenen en in regie te brengen. De gemeentebegeleider verstrekt informatie en geeft advies hoe te handelen. Hij begeleidt vaak de regiegroep in de eerste fase. Wanneer de zaken in regie zijn, trekt de gemeentebegeleider zich terug maar is daarna nog ter consultatie beschikbaar. Een gemeentebegeleider werkt onder verantwoordelijkheid van de kerkenraad die om de ondersteuning heeft verzocht.

In 2016 hebben zes gemeenten ondersteuning aangevraagd bij één van de bij het Meldpunt aangesloten gemeentebegeleiders. Begeleiding kan zich beperken tot enkele telefonische en/of e-mail contacten. Andere gemeenten verlangen een langduriger begeleiding, langer dan een half jaar.

Interne Vertrouwenspersonen

Het aantal vertrouwenspersonen dat in de kerken actief is, blijft een stijgende lijn vertonen. We hebben 357 personen geregistreerd die in de kerken de functie van vertrouwenspersoon vervullen. Dat is een toename van 35 vertrouwenspersonen, vergeleken met 2015. Naast eerste aanspreekpunt hebben zij een belangrijke rol bij de implementatie van het Stappenplan Veilig Jeugdwerk.

Scholing en toerusting

Wij bieden vertrouwenspersonen scholing aan door middel van een cursus van vier dagdelen. In 2016 hebben wij zesmaal de cursus IVP (Interne VertrouwensPersoon) gegeven. In deze cursus rusten wij vertrouwenspersonen toe op het gebied van kennis over seksueel misbruik en de gevolgen hiervan, het opzetten van een netwerk voor intervisie, persoonlijke vaardigheden en de aanpak van preventie-activiteiten.

Elk jaar organiseren wij voor vertrouwenspersonen een toerustingsdag. In 2016 was het thema van de Toerustingsdag: 'Als misbruik bekend wordt...' Vertrouwenspersonen oefenden met acteurs diverse gesprekstechnieken, er werden inspirerende voorbeelden van preventieactiviteiten door een tweetal kerken gepresenteerd. Ook kregen de vertrouwenspersonen een 'kijkje achter de schermen van een gemeentebegeleider'.

De toerustingsdagen voldoen aan een behoefte en werden met een 7,9 beoordeeld.

4. Het Meldpunt en de media

Het Meldpunt schoof op 4 oktober aan tafel bij Dit Is De Dag met Tijs van den Brink. We stonden in dit programma stil bij de gevolgen van misbruik en het jarenlang zwijgen erover. We hebben onze medewerking gegeven aan diverse interviews van regionale en landelijke media, zoals het Nederlands Dagblad, Reformatorisch Dagblad, Trouw, RTV Utrecht.

Openheid en transparantie zijn kernwaarden van het Meldpunt. We willen dit onder meer bereiken door een goede relatie met de media te onderhouden. Seksueel misbruik moet bespreekbaar blijven, ook of misschien juist in de kerk.

5. De cijfers spreken

In 2016 is het aantal meldingen en adviesvragen fors gestegen. In vijf jaar tijd zijn de contacten bijna verdrievoudigd, zoals blijkt uit onderstaande tabel:

Jaar	Klacht	Melding	Signaal	Advies	Totaal
2012	0	5	1	21	27
2013	1	7	5	31	44
2014	0	10	0	29	39
2015	0	8	3	42	53
2016	0	10	7	62	79

Seksueel misbruik is een 'paraplubegrip' voor verschillende vormen van ongewenst seksueel contact. Het kan daarbij gaan om aanrakingen, seksueel geweld, seksuele intimidatie, aanranding, verkrachting, maar ook om seksueel getinte berichtjes via social media, app of e-mails. Seksueel misbruik gaat over alle vormen van seksuele grensoverschrijding. Wij registreren, onafhankelijk van de ernst, de aard en de omvang van de seksuele grensoverschrijding, in vier categorieën: klacht, melding, signaal en advies.

Klacht

Er is sprake van een klacht als het slachtoffer van seksueel misbruik in kerkelijke relaties een klacht indient bij één van de klachtencommissies.

Melding

Een slachtoffer kan er ook voor kiezen een melding te doen. Elke melding van seksueel misbruik wordt door het Meldpunt als zodanig behandeld en geregistreerd. Niet elke melding leidt tot een klacht. Dit heeft verschillende oorzaken. Slachtoffers ervaren de gang naar een klachtencommissie vaak als emotioneel extra belastend. Dit verklaart een deel van het verschil in het aantal meldingen en het aantal klachten. Een andere reden voor dit verschil is het feit dat veel kerken zelf adequaat optreden als er sprake is van een melding van seksueel misbruik. Er wordt in die gevallen vaak afgezien van een gang naar de klachtencommissie.

Betreft de melding van seksueel misbruik een minderjarige, dan adviseert het Meldpunt altijd om aangifte te doen bij de politie. Neemt de politie deze aangifte in behandeling, dan kan van een gang naar de klachtencommissie afgezien worden.

Signaal

Bij een signaal is er geen sprake van misbruik, wel bestaat er zorg over een bepaalde situatie die onveilig zou kunnen zijn of zou kunnen worden. In die situaties geeft het Meldpunt advies gericht op preventie.

Advies

Het Meldpunt wordt regelmatig benaderd door kerken en gemeenteleden als er sprake is van seksueel misbruik in andere dan kerkelijke relaties. Het betreft hier vooral situaties van incest en andere vormen van seksueel misbruik of ongewenste seksuele benaderingen. Het Meldpunt neemt deze meldingen serieus en geeft ook in dergelijke situaties advies en / of verwijst door naar andere organisaties.

Regelmatig geeft het Meldpunt advies aan kerkenraden op het gebied van nazorg en herstel.

6. Toekomstplannen

'God heeft ons niet een geest van lafhartigheid gegeven, maar een geest van kracht, liefde en bezonnenheid.'

We willen ons ook in 2017 laten inspireren door de Bijbel. Bovenstaande tekst komt uit 2 Timotheüs 1 vers 7. Als misbruik bekend wordt, kan ook van de kerken veel gevraagd worden. Bovengenoemde tekst kan dan een bron van bemoediging en inspiratie zijn. God belooft ons immers een geest van kracht, waardoor de kerkleiding moedig op kan treden en leiding kan geven. De geest van liefde leidt niet naar keuzes van toedekken en weggijken maar brengt de waarheid aan het licht, 1 Corinthiërs 13: 'Liefde verheugt zich niet over onrecht, maar vindt vreugde in de waarheid'. De geest van bezonnenheid belooft wijsheid om de juiste keuzes te maken.

We wensen en bidden dat kerken bemoediging vinden in de tekst uit Timotheüs .

7. Financieel overzicht 2016

<u>Kosten</u>		<u>Baten</u>	
Personeel	€ 52.463,99	Bijdrage CGK	€ 9.014,00
Personeel nabetaling 2015	€ 2.994,42	Bijdrage NGK	€ 3.944,00
Onkosten bestuur	€ 201,91	Bijdrage GKv	€ 15.211,00
Allerlei	€ 4.271,49	Bijdrage HHK	€ 5.000,00
Bankkosten	€ 127,50	Bijdrage vGKN	€ 326,00
		Cursussen e.d.	€ 13.360,00
		Gift preventie	€ 5.000,00
Tekort 2016	-/-€ 8.204,31		
Totaal	<u>€ 51.855,00</u>		<u>€ 51.855,00</u>
Het vermogen op 1 januari 2016 bedroeg		€ 17.313,05	
Tekort 2016		-/- € 8.204,31	
Vermogen 31 december 2016		<u>€ 9.108,74</u>	